

De herkomst van instromers in het mbo¹⁾

Frank Pijpers en Rob Kapel

De meeste leerlingen die in 2008/09 op het mbo zijn begonnen, komen van het vmbo. Daarnaast is er ook een groep die voor deelname aan het mbo niet in het onderwijs zat. Een op de vijf instromers heeft bijvoorbeeld eerst gewerkt. Zij kiezen vooral voor de beroepsbegeleidende leerweg en voor een opleiding die aansluit bij hun werk.

1. Inleiding

In het schooljaar 2008/09 zijn 146 duizend deelnemers ingestroomd in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Van hen kwam 36 procent direct uit het vmbo-bk (basis- en kaderberoepsgerichte leerwegen) en 26 procent uit het vmbo-gt (gemengde- en theoretische leerwegen). Zeven procent van de directe instroom kwam uit het overig voortgezet onderwijs, 3 procent was afkomstig uit het volwassenenonderwijs (vavo en educatie) en het hoger onderwijs. Negentien procent van de instromende deelnemers had het voorgaande jaar werk, al dan niet gecombineerd met een uitkering, 3 procent had een uitkering. Van 6 procent is de maatschappelijke positie onbekend. Van deze verschillende groepen instromers in het mbo is onderzocht voor welke leerweg en sector zij gekozen hebben.

2. Ruim helft bbl-instroom van buiten het onderwijs

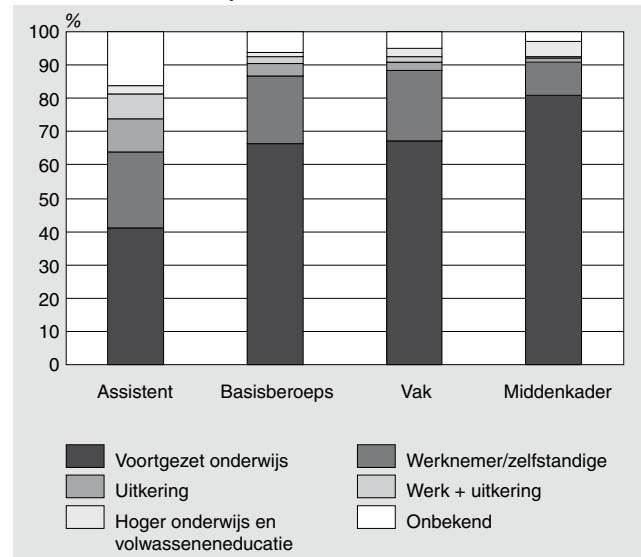
De meeste instromers in de beroepsopleidende leerweg van het mbo zijn afkomstig uit het vmbo. In vrijwel gelijke aantallen volgden zij het vmbo-gt (gemengd of theoretisch) of het vmbo-bk (basis- of kaderberoeps). De bol-instromers

met werk hadden over het algemeen lage maandinkomsten. Acht procent van de instromers in de beroepsopleidende leerwegen van het mbo (voltijd bol) zat in het voorgaande jaar niet op school. Deze instromers hadden een baan of een uitkering, of het was onbekend wat ze deden.

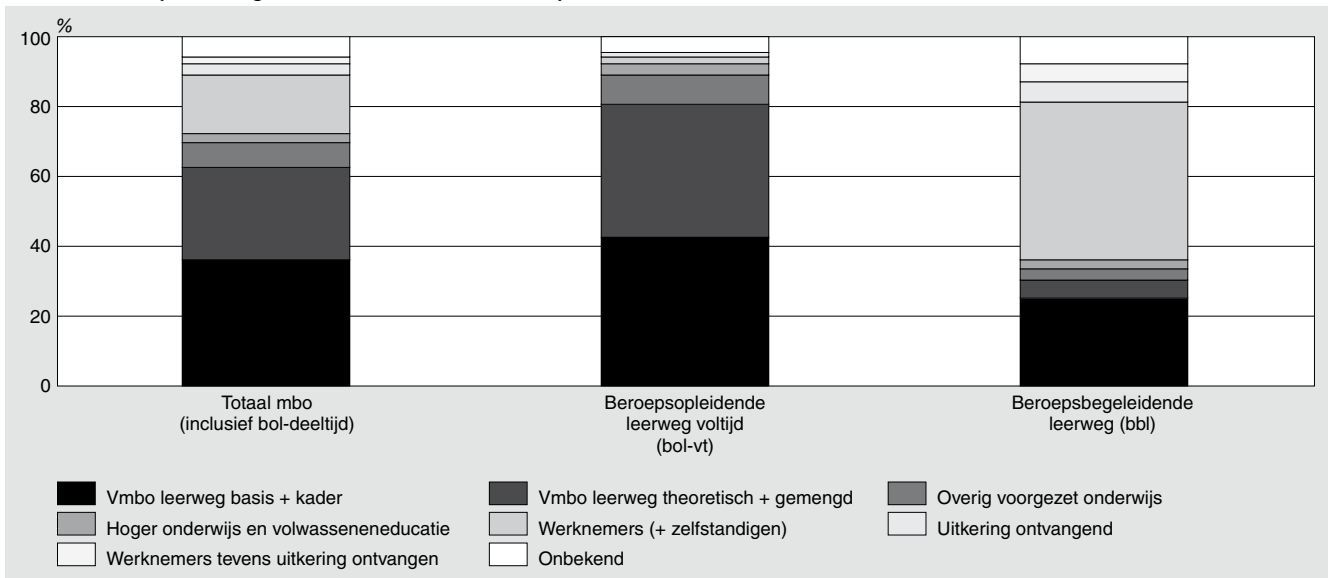
Bij de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) daarentegen kwam meer dan de helft van buiten het onderwijs. De leerlingen die uit het vmbo afkomstig waren, kwamen voornamelijk uit het vmbo-bk. Van 8 procent van de instromers was niet bekend wat ze deden voordat ze weer naar school gingen.

Binnen ieder niveau in het mbo volgde de grootste groep instromers het voorgaande jaar voortgezet onderwijs, variërend van 41 procent voor de assistentenopleidingen tot

2. Mbo-instromers per niveau van de opleiding in 2008/09 naar activiteit eind september 2007

1. Mbo-instroom per leerweg in 2008/09 naar activiteit eind september 2007

81 procent voor de middenkaderopleiding volgde. Het aandeel werkenden bij de instromers is voor de laagste drie niveaus iets meer dan 20 procent, bij de middenkaderopleidingen 10 procent.

3. Instromers vanuit werk kiezen vooral basisberoepsopleiding

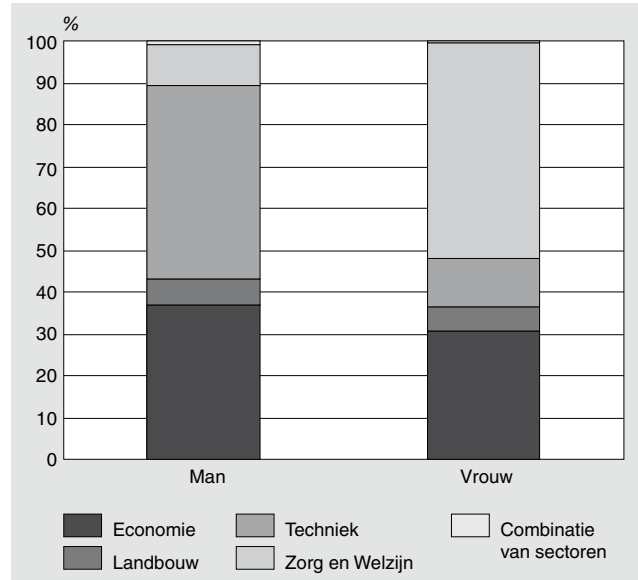
De grootste groep instromers komt dus vanuit het voortgezet onderwijs. Deze leerlingen gaan bij voorkeur naar de middenkader- of specialistenopleidingen of de basisberoepsopleidingen. De opleidingen op het laagste niveau, de assistentopleidingen, zijn het meest populair bij de instromers die een uitkering hadden al dan niet in combinatie met werk. Instromers die werk hadden, kozen het meest voor de basisberoepsopleidingen, maar ook wel voor de vak- en middenkaderopleidingen. De kleine groep instromers uit het hoger onderwijs of de volwasseneneducatie hebben duidelijk een voorkeur voor de mbo-opleidingen op het hoogste niveau, middenkader- of specialistenopleiding. Meer dan de helft kiest daarvoor.

4. Meeste mannen kiezen mbo-techniek

Vrijwel alle instromers vanuit het voortgezet onderwijs zijn 15 tot 20 jaar. Dit is natuurlijk niet verrassend, omdat deze deelnemers de gebruikelijke route volgen van vmbo naar mbo. Onder de instromers die een jaar eerder een baan of een uitkering hadden, zijn relatief weinig jongeren en ook weinig ouderen (50-plus). Weinig verschilt de leeftjidsverdeling van de deelnemers tussen 20 en 50 jaar die vanuit werk, vanuit een uitkering of een combinatie daarvan een mbo-opleiding gaan volgen.

Onder de instromers blijkt de sector economie aantrekkelijk te zijn voor zowel mannen als vrouwen. Vrouwen kiezen daarnaast vooral voor een opleiding in de sector zorg en welzijn. Techniek is voor de mannen zowel vanuit onderwijs als vanuit werk of een uitkering de populairste sector. De

3. Mbo-instroom per geslacht naar sector, 2008/09

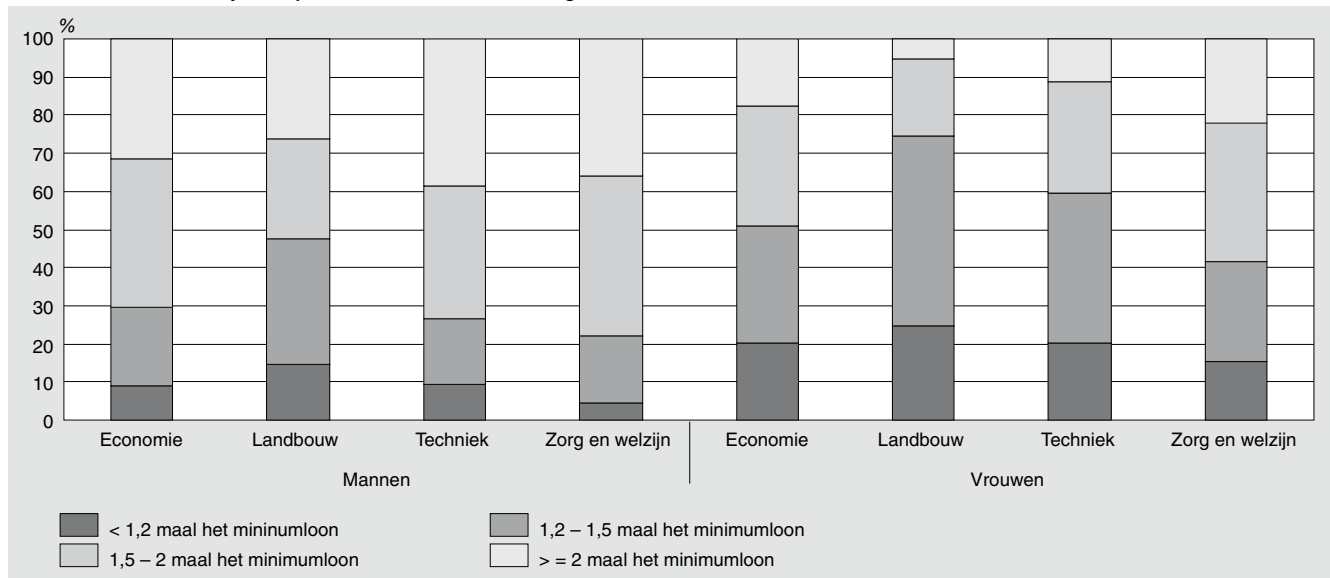
voorkeur voor een bepaalde sector hangt dus niet samen met het feit of de instromers werk hadden of niet. Van de instroom in de sector zorg en welzijn is ongeveer één op de zes deelnemers een man, in de sector techniek is ongeveer één op de vijf instromers een vrouw.

5. Opleiding sluit aan bij werk

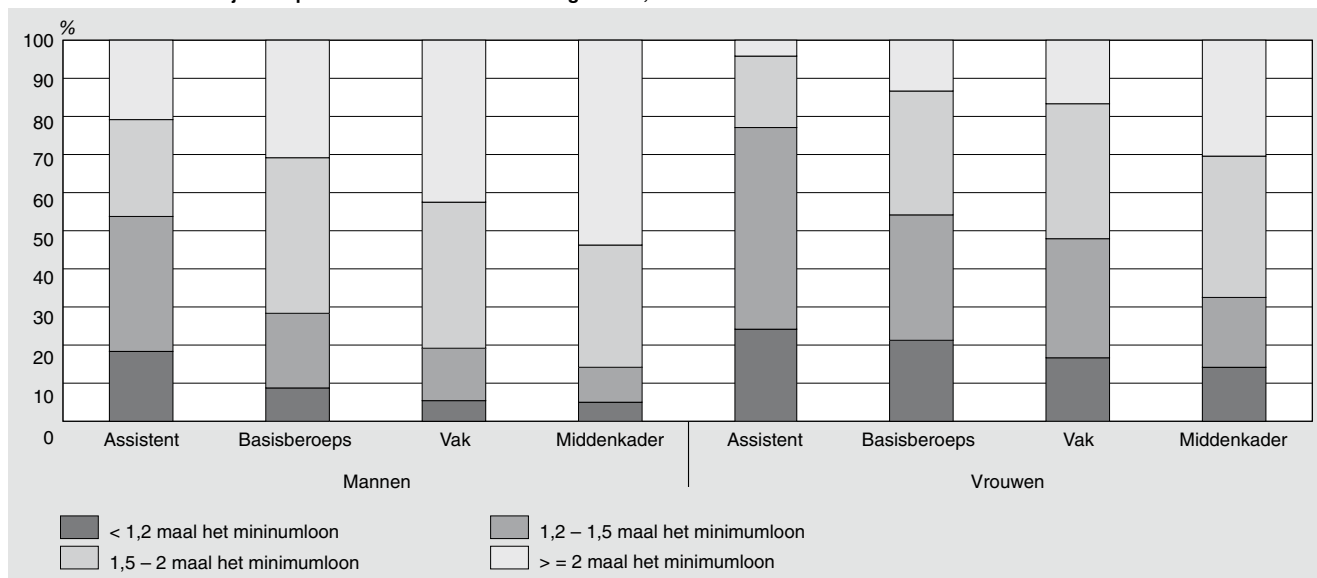
Twee derde van de instromers die in het voorafgaande jaar geen onderwijs volgden was in dat jaar bekend als werknemer of zelfstandige, al dan niet met een uitkering. Velen van hen zullen ook in het schooljaar waarin ze instromen werkzaam zijn, bijvoorbeeld omdat ze een opleiding volgen in de beroepsbegeleidende leerweg. Een aandeel van 85 procent van de instromers vanuit werk volgt de beroepsbegeleidende leerweg (bbl).

Veel van de instromers vanuit werk gaan naar een sector in het mbo die aansluit bij de bedrijfstak waarin ze het vorige

4. Instromers vanuit voltijdwerk per sector naar loonklasse en geslacht, 2008/09

5. Instromers vanuit voltijdwerk per niveau naar loonklasse en geslacht, 2008/09

jaar werkten. Mbo'ers uit de bedrijfstakken nijverheid en bouwnijverheid volgen vaak op school een opleiding in de sector techniek. Instromers uit de detailhandel en reparatie, horeca, en financiële instellingen doen vaak een opleiding in de sector economie, en deelnemers die gewerkt hebben in de bedrijfstakken onderwijs, medische en veterinaire diensten, en welzijn kiezen vaak voor een opleiding in de sector zorg en welzijn.

De meeste instromers vanuit werk kiezen voor een mbo-opleiding op niveau 2: basisberoepsopleidingen. Slechts een op de vijf doet een opleiding op middenkaderniveau. Er zijn ook uitzonderingen. Zo volgen drie op de vier instromers vanuit werk uit de bedrijfstak financiële instellingen een mbo-opleiding op het niveau van middenkader.

Van de mannen die het mbo instroomden vanuit werk, was 85 procent voltijder. Bij de vrouwen die instroomden was dit 18 procent. Deze mannen verdienden echter meer dan de vrouwen. Zo lag het aandeel mannen dat voor de instroom 1,5 keer of meer dan het minimumloon verdiende per maand flink hoger dan bij de vrouwen. Dat geldt voor elk mbo-niveau en elke sector.

De instromers in de sector landbouw hadden gemiddeld de laagste inkomsten. Voor zowel mannen als vrouwen die instroomden in het mbo vanuit voltijd werk geldt dat degene met hogere inkomsten vaker op een hoger niveau in het mbo instroomden.

Technische toelichting

Maatschappelijke positie vóór aanvang van de mbo-opleiding

Voor de maatschappelijke positie vóór aanvang van de mbo-opleiding wordt eerst gekeken of iemand het vorige schooljaar onderwijs volgde, daarna wordt gekeken of deze persoon een baan had of een uitkering kreeg. De jonge instromers kunnen in het voorafgaande jaar voortijdig school-

verlater zijn geweest, dat wil zeggen dat ze niet een opleiding volgden en ook geen startkwalificatie bezaten.

Directe instroom

De directe instroom bestaat uit leerlingen afkomstig uit voortgezet onderwijs (vmbo, havo, vwo, praktijkonderwijs, brugperiode), hoger onderwijs (hbo, wo) en volwassenen-educatie (vavo, educatie).

Indirecte instroom

De indirecte instroom bestaat uit werknemers en zelfstandigen, uitkeringsontvangers en personen van wie geen activiteit bekend is. Deze kunnen dus bijvoorbeeld speciaal onderwijs of particulier onderwijs hebben gevolgd.

Instromers

Het is de bedoeling de instromers in het mbo te beperken tot de personen die voor de eerste keer in hun leven mbo-onderwijs volgen. Het CBS beschikt pas een aantal jaar over individuele onderwijsgegevens van het mbo. Dit betekent dat mensen die vóór 2004/05 in het mbo zaten en nu weer opnieuw instromen in het mbo, instromers worden genoemd, wat ze eigenlijk niet zijn. Zo zijn er in 2008/09 146 duizend personen die voor het eerst in het mbo onderwijs volgen. Hoewel er ook mensen op latere leeftijd voor het eerst mbo gaan volgen, lijkt de totale groep instromers te hoog ten opzichte van een geboortecohort van ongeveer 180 duizend mensen.

Noot in de tekst

- ¹⁾ Dit artikel is in nagenoeg dezelfde vorm uitgebracht in het Jaarboek Onderwijs in Cijfers 2010 van het CBS.

Tabel 1
Instream in het middelbaar beroepsonderwijs naar leerweg, 2008/09

	Totaal (mbo)	Beroepsopleidende leerweg, voltijd (bol-vt)	Beroepsopleidende leerweg, deeltijd (bol-dt)	Beroepsbegeleidende leerweg (bb)
Instream in het mbo	146 460	96 280	3 330	46 860
Activiteiten in het voorafgaande jaar				
Voortgezet onderwijs	101 680	85 890	100	15 690
w.v.				
vmbo basis- kaderberoepsgerichte leerweg	53 050	41 230	30	11 790
vmbo theoretische en gemengde leerweg	38 800	36 500	10	2 300
havo en vwo	6 810	6 200	20	590
praktijk onderwijs	2 460	1 430	50	980
overig voortgezet onderwijs	560	530	0	40
Ander onderwijs	4 220	2 720	250	1 240
w.v.				
hoger onderwijs	2 340	1 540	70	730
vavo	1 130	950	20	160
educatie	750	230	170	360
Uit werk ²⁾	27 570	2 550	1 550	23 470
w.v.				
werknemers of zelfstandigen, zonder uitkering	24 760	2 360	1 370	21 030
werknemers met ook een uitkering	2 810	190	180	2 440
Uitkering, geen werk	4 650	950	820	2 890
Onbekend	8 340	4 180	610	3 560
Geslacht				
Mannen	76 790	46 170	1 120	29 500
Vrouwen	69 670	50 110	2 200	17 360
Sector in het mbo				
Economie	49 470	36 160	800	12 520
Landbouw	8 930	5 080	50	3 790
Techniek	43 700	23 290	820	19 590
Zorg en welzijn	43 230	31 240	1 660	10 340
Combinaties van sectoren	1 130	520	0	620
Niveau van de mbo-opleiding				
Assistentopleiding	14 130	6 170	750	7 210
Basisberoepsopleiding	49 920	23 650	800	25 470
Vakopleiding	29 120	19 220	900	9 010
Middenkader/specialist opleiding ¹⁾	53 290	47 240	880	5 170

¹⁾ Bij de instromers komen weinig specialisten opleidingen voor. Deze opleidingen worden vooral na de vakopleiding gevolgd.

²⁾ Werk is hier de verzameling van personen die werknemer of zelfstandige waren ultimo september 2007, al dan niet gecombineerd met een uitkering.

Tabel 2
Instream vanuit werk ¹⁾ in het middelbaar beroepsonderwijs naar sector, 2008/09

	Totaal	Economie	Landbouw	Techniek	Zorg en Welzijn	Combinaties
Instream vanuit werk	27 570	7 970	2 240	8 560	8 360	450
Geslacht naar loonklasse ²⁾						
Mannen	14 890	4 170	1 600	7 250	1 490	390
w.v.						
werkend in voltijd	8 410	2 290	960	4 150	800	220
w.v.						
kleiner dan 0,5 van het minimumloon	30	0	0	20	0	-
0,5 tot 0,9 minimumloon	90	20	10	50	0	-
0,9 tot 1,2 minimumloon	650	180	130	310	30	0
1,2 tot 1,5 minimumloon	1 660	470	320	720	140	20
1,5 tot 2,0 minimumloon	3 010	900	250	1 440	340	90
vanaf 2 maal het minimumloon	2 970	720	250	1 600	290	110
werkend in deeltijd	6 300	1 840	630	2 990	670	170
onbekend	190	40	10	110	20	0
Vrouwen	12 680	3 800	640	1 310	6 870	60
w.v.						
werkend in voltijd	2 250	860	170	390	790	30
kleiner dan 0,5 van het minimumloon	20	10	0	0	0	0
0,5 tot 0,9 minimumloon	50	20	0	10	20	-
0,9 tot 1,2 minimumloon	360	140	40	70	100	0
1,2 tot 1,5 minimumloon	720	260	80	150	210	10
1,5 tot 2,0 minimumloon	720	270	30	120	290	10
vanaf 2 maal het minimumloon	390	150	10	50	180	10
werkend in deeltijd	10 270	2 910	450	890	5 980	30
onbekend	170	30	20	20	90	-
Bedrijfstak						
Landbouw, bosbouw, visserij	350	50	130	100	70	0
Nijverheid (geen bouwnijverheid)	5 070	560	1 180	2 810	400	120
Bouwnijverheid	1 330	150	10	1 120	50	0
Autobranche, groot- en tussenhandel	1 380	640	60	490	160	40
Detailhandel en reparatie voor particulieren	3 000	1 770	70	510	640	0
Horeca	1 210	670	30	240	270	0
Vervoer, opslag en communicatie	1 440	560	60	480	160	190
Financiële instellingen	610	480	30	50	60	-
Zakelijke dienstverlening (geen uitzendbureaus)	1 650	600	160	480	400	20
Uitzendbureaus, uitleenbedrijven, arbeidsbemiddeling, testen, werven en selecteren van personeel	3 570	1 150	250	1 540	590	50
Openbaar bestuur, overheidsdiensten en verplichte sociale verzekeringen	1 620	720	130	300	450	20
Onderwijs	220	50	10	50	110	-
Medische en veterinaire diensten	990	120	30	80	760	0
Welzijnszorg	4 350	200	40	140	3 970	0
Milieu, cultuur, recreatie en overige dienstverlening niet elders genoemd	800	280	60	170	280	0
Onbekend	10	-	-	0	0	-

¹⁾ Werk is hier de verzameling van personen die werknemer of zelfstandige waren ultimo september 2007, al dan niet gecombineerd met een uitkering.

²⁾ Ten opzichte van het minimumloon voor iemand van die leeftijd.